

ĐÁNH GIÁ KHẢ NĂNG SINH TRƯỞNG, CHỐNG CHỊU CỦA CÂY HỒ TIÊU (PIPER NIGRUM L.) NUÔI CÂY MÔ NGOÀI ĐỒNG RUỘNG TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH ĐẮK NÔNG

Đỗ Văn Chung¹, Nguyễn Xuân Hòa¹, Phan Lý Thuỳ Mai¹, Nguyễn Thị Minh Nguyệt¹, Hồ Thị Thuý Hằng¹, Dương Danh Thành¹, Mai Thị Hạnh¹, Phạm Văn Đức²

Ngày nhận bài: 25/7/2023; Ngày phản biện thông qua: 20/10/2023; Ngày duyệt đăng: 25/10/2023

TÓM TẮT

Diện tích Hồ tiêu trên toàn quốc năm 2022 là 119.600 ha, trong đó diện tích Hồ tiêu tại Tây Nguyên chiếm 60% (71.760 ha) được xem là vùng nguyên liệu Hồ tiêu lớn nhất cả nước. Tổng diện tích Hồ tiêu cho thu hoạch tính hết năm 2022 có 107.800 ha (tương ứng 90,1% tổng diện tích Hồ tiêu) với tổng sản lượng là 272.200 tấn. Hiện nay, trồng mới hoặc tái canh Hồ tiêu trên những diện tích đã chết do dịch hại đang đối mặt nhiều vấn đề như: Áp lực sâu bệnh hại, thời gian, kinh tế và đặc biệt do giá Hồ tiêu xuống thấp. Do đó, việc nghiên cứu, nhân nuôi chọn tạo giống cây Hồ tiêu nuôi cây mô có ý nghĩa quan trọng trong việc tạo cây giống đồng loạt, sạch bệnh để phục vụ tốt cho nông dân trồng Hồ tiêu. Cây giống sạch bệnh có ý nghĩa quan trọng bước đầu góp phần giảm chi phí đầu tư thuốc bảo vệ thực vật từ đó hạn chế ô nhiễm môi trường, giảm tỷ lệ chết và tăng tỷ lệ thành công cho người nông dân. Vì vậy, nghiên cứu này nhằm đánh giá khả năng sinh trưởng, chống chịu của cây giống Hồ tiêu nuôi cây mô ngoài đồng ruộng (quy mô 1,1 ha) so với cây giống giâm hom dây lươn theo phương pháp truyền thống (đối chứng). Kết quả nghiên cứu cho thấy mô hình Hồ tiêu nuôi cây mô sau 24 tháng trồng cây sinh trưởng tốt, tỷ lệ vàng lá thối rễ thấp (5,3% ở mô hình) và (8,4% ở đối chứng), tỷ lệ chết ở mô hình chiếm 19,5%, ngược lại tỷ lệ chết ở đối chứng chiếm tỷ lệ 30,1% tỷ lệ chết giữa mô hình và đối chứng có sự khác biệt ở mức $\alpha = 0,05$. Tại thời điểm 12 tháng sau trồng mô hình đạt tỷ lệ bật chồi 100% khác biệt có ý nghĩa so với đối chứng có tỷ lệ bật chồi là 30%, mật số tuyệt trùng trong đất và rễ đều ở ngưỡng an toàn.

Từ khóa: Đăk Song, Hồ tiêu nuôi cây mô, *Meloidogyne* spp., *Phytophthora* sp.

1. MỞ ĐẦU

Hiện nay, diện tích trồng Hồ tiêu và xuất khẩu Hồ tiêu hạt thô của Việt Nam đứng thứ nhất thế giới. Diện tích Hồ tiêu trên toàn quốc là 119.600 ha, trong đó diện tích Hồ tiêu cho thu hoạch là 107.800 ha đạt sản lượng 272.200 tấn (Niên giám Thống kê, 2022). Tính hết tháng 12 năm 2022, diện tích Hồ tiêu cả nước giảm 6.000 ha so với năm 2021 (125.600 ha) và so với năm 2020 (129.500 ha) giảm 9.900 ha, tuy nhiên diện tích Hồ tiêu cho sản lượng năm 2020 (112.900 ha) cao hơn so với năm 2021 là 800 ha và so với năm 2022 là 5.100 ha (Niên giám Thống kê, 2022). Do đó, sản lượng Hồ tiêu toàn quốc năm 2020 đạt 262.000 tấn, năm 2021 đạt 276.700 tấn và năm 2022 ước đạt 272.200 tấn, giảm 4.500 tấn so với năm 2021 (Niên giám Thống kê, 2022). Tây Nguyên được xem là vùng nguyên liệu Hồ tiêu lớn nhất cả nước tính đến năm 2022 và chiếm khoảng 60% diện tích trồng Hồ tiêu của cả nước. Trong đó, diện tích trồng Hồ tiêu tại Đăk Nông năm 2021 là 33.532 ha, diện tích cho sản lượng 28.116 ha đạt sản lượng 54.607 tấn, năng suất bình quân đạt 19,4 tạ/ha (Niên giám thống kê Đăk Nông, 2021). Niên vụ 2022 tổng diện tích Hồ

tiêu tỉnh Đăk Nông đạt 33.985 ha, tăng so với năm 2021 là 454 ha, diện tích Hồ tiêu cho sản phẩm là 29.414 ha, tăng 1.298 ha so với năm 2021 và đạt sản lượng 69.762 tấn, tăng 15.155 tấn so với niên vụ 2021, đạt năng suất bình quân 23,7 tạ/ha (Niên giám thống kê Đăk Nông, 2022). Theo báo cáo của Sở Nông nghiệp Phát triển nông thôn tỉnh Đăk Nông năm 2021 toàn tỉnh có 32.990 ha Hồ tiêu (Sở Nông nghiệp Phát triển nông thôn tỉnh Đăk Nông, 2021). Những năm trở lại đây, Hồ tiêu là một trong những mặt hàng nông sản xuất khẩu hàng đầu của cả nước đem lại giá trị kinh tế cao. Tuy nhiên, diện tích đất trồng, sản lượng và năng suất Hồ tiêu hiện nay đang bị suy giảm do nhiều nguyên nhân như thâm canh không hợp lý, chuyển đổi cơ cấu cây trồng, sử dụng quá mức phân bón, thuốc bảo vệ thực vật, giá cả bấp bênh, sâu bệnh hại phát sinh và phát triển mạnh cùng với sự biến đổi thất thường của yếu tố thời tiết do tác động của biến đổi khí hậu.

Lựa chọn vật liệu giống Hồ tiêu sạch bệnh để trồng mới hoặc trồng tái canh được xem là khâu quan trọng nhất trong quá trình canh tác Hồ tiêu. Phương pháp nhân giống truyền thống (giâm hom/

¹Bộ môn Hệ thống Nông nghiệp, Viện Khoa học Kỹ thuật Nông Lâm nghiệp Tây Nguyên;

²Sở Khoa học công nghệ Đăk Nông;

Tác giả liên hệ: Đỗ Văn Chung; ĐT: 0975982919; Email: dovanchungwasi@gmail.com.